

ΔΙΑΚΑΚΗ: «ΧΟΝΤΟΡΚΟΦΣΚΙ»-1-ΕΥΓΕ ΞΑΝΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ!

Critics - Point

Διακάκη Περικλῆ (γ. 1970)¹: «Χοδορκόβσκι» [«Χοντορκόβσκι»]

[Μέγιστος, δυστυχῶς σχεδὸν ἀπαρατήρητος,
θρίαμβος τῆς Ἐναλλακτικῆς Σκηνηῆς].

9/2020.

τοῦ ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ

ΘΕΛΕΤΕ ΕΠΕΙΔΗ ΕΛΑΧΙΣΤΑ διαφημίσθηκε ἀπὸ τὴν ΕΛΣ καὶ τὴν Ἐναλλακτικὴ Σκηνή, ἢ ὄσφρησή μου μὲ ὀδήγησε Σαββατόβραδο, προπαραμονὴ πρωτομηνιάς στὸ ΚΠΙΣΝ, παρὰ θιν' ἄλως, ὅπου παρακολούθησα ἕναν ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους θριαμβους τῆς κρατικῆς μας

---

¹ Τὸ πρόγραμμα τῆς παραστάσεως ἀντὶ βιογραφικοῦ, φιλοξενεῖ εὐφυέστατη «ξενάγηση» στὸ ἔργο ἀπὸ τὸν συνθέτη, Τὰ βιογραφικὰ του, δηλ. γέννηση, σπουδές, σταδιοδρομία καὶ μιὰ ΕΛΛΗΠΕΣΤΑΤΗ ἐργογραφία, προσθήκη δική μας, προέρχονται ἀναγκαστικὰ ἀπὸ τὸν πανάθλιο ιστότοπο liakakis.componist.com. Πολλὰ ἔργα, τὴν ἡμεροχρονολογία τους συνοδεύει ἢ ἔνδειξη **UA**, βραχυγραφία τοῦ γερμανικοῦ ὄρου **Uraufführung** δηλ. παγκόσμια α' ἐκτέλεση, πού ἀντικαθιστοῦμε μὲ ἀντίστοιχην ἐλληνική, ΠΑΕ. Τὰ ἄλλα συνοδεύει ἡμεροχρονολογία ἀπλῆ, τὴν ὁποία ἐπίσης παραθέτουμε, ὑποθέτοντας μὲ πλήρη...ἀβεβαιότητα ὅτι ἴσως ἀντιπροσωπεύει ἐκείνη τῆς ἀποπερατώσεώς τους, ἢ (πιθανότερο) κάποιας ἐκτελέσεώς του...

ὄπερας σὰ 80 τῆς χρόνια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἔχω ζήσει σαφῶς τὰ 65. Μοναδικὸ παράπονο: **γιατὶ** τὸ ἔργο αὐτό, προφανῶς σημαδιακὸ στὴν Ἱστορία τοῦ Παγκόσμιου Λυρικοῦ Θεάτρου καὶ δὴ στὸν ἄραχλο 21ο μας αἰῶνα, δόθηκε **μόνο** σὲ 3 παραστάσεις 27, 28 καὶ 29 Φεβρουαρίου 2020;

Φυσικὰ, ἀρχίζουμε ἀπὸ τὸ συνθέτη, γιὰ τὸν ὁποῖο ἐλάχιστα (βλ. ὑποσημ. 1), ἀναφέρει τὸ πρόγραμμα. Μετὰ τὸ Χοντορκόφσκι, εἶναι χρέος μας, νὰ συμπληρώσουμε, κατὰ τὸ ἐφικτό, τὴ σχετικὴν ἐνημέρωση. Γέννηση: Ἀθήνα 1970. Πρῶτες μουσικὲς σπουδές: θεωρητικὰ καὶ κοντραμπάσσο, μὲ τὸν Γιάννη Σερελέα, μέλος τῆς ὀρχήστρας τῆς Ἐθνικῆς Λυρικῆς Σκηνῆς. Συνέχισε (1995-2002) στὴν Ἀνωτάτη Σχολὴ Μουσικῆς καὶ Παραστατικῶν Τεχνῶν τῆς Βιέννης, (σημερινὸ Μουσικὸ Πανεπιστήμιο), ἀποφοιτώντας μὲ μεταπτυχιακὸ δίπλωμα εἰδικεύσεως (ἑλληνιστί...**Master of Arts**) μὲ ἄριστα παμψηφεί. Στὸ ἀρχεῖο μας, ἐντοπίστηκε μίᾳ μόνον ἀλλὰ σημαντικὴ παρουσία του. Ἦταν ὁ πρῶτος συνθέτης τοῦ πρώτου προγράμματος πὺ ἀνοίξε τις...*Πρῶτες Ἑλληνικὲς Μουσικὲς Γιορτές* τὸ 2007 !!! (MMA, Αἴθουσα Φίλων τῆς Μουσικῆς, τότε, 20.4.2007). Τὸ ἔργο του *This is the Sea* [ἑλλ. *Αὐτὴ εἶναι ἡ Θάλασσα*] ἐρμήνευσε ἡ Συμφωνικὴ τῆς ΕΡΤ ὑπὸ τὸν ἐξάαιρετο **Βλαδίμηρο Συμεωνίδη**. Χλιαρὸ σχόλιό μας: «Γιατὶ ὄχι ἑλληνικὰ *Αὐτὴ εἶναι ἡ Θάλασσα*, ἢ, ἔστω μόνον *Θάλασσα*, ἀφοῦ οὕτως ἢ ἄλλος ξεθυμασμένο Ντεμπυσσύ θυμίζει! *Θάλασσα* νεοϊμπρεσσιονιστικὴ, λαμπερὰ ἐνορχηστρωμένη πλὴν στατικὴ καὶ ἀκύμαντη. Ἐλάχιστα γρήγορα σχήματα ἔρχονται καὶ παρέρχονται ἀναιτιολόγητα...(καὶ μετὰ τὸ ἐπόμενο ἔργο, πὺ ἀποσιωποῦμε): «Δὺ ἔργα ἀκατάλληλα γιὰ φεστιβάλ πὺ φιλοδοξεῖ νὰ παρουσιάσει διαχρονικὰ τὸ μεγαλεῖο τῆς Ἐντεχνης Ἑλληνικῆς Μουσικῆς»². Στὸ Διαδίκτυο, ἐντοπίστηκαν καὶ ἄλλες ἀθηναϊκὲς ἐκτελέσεις ἔργων του, σὲ μικρότερους χώρους ἢ ἀνεπαρκῶς δοαφημισμένες (βλ. ΕΡΓΟΓΡΑΦΙΑ).

Ἀπὸ τὸ Σεπτ. 2002, διδάσκει ἀνώτερα θεωρητικὰ καὶ εἰσαγωγὴ στὴ σύνθεση στὸ Μουσικὸ Πανεπιστήμιο Βιέννης (τομέας Συνθέσεως καὶ Ἡλεκτροακουστικῆς Μουσικῆς). Τὸ 2004, κέρδισε αὐστριακὴ κρατικὴν ὑποτροφία, γιὰ τὴν ὑποστήριξη τῆς δημιουργίας του.

² Κριτικὴ μας μὲ τίτλο *Ἑλληνικὲς Μουσικὲς Γιορτές 2007: Α΄*, βλ. ἐφ. Ἐξπρές, Σάβ. 26 Μαΐου 2007, Ἔτος 45ο, ἀρ φύλλου 13.236, σελ. 53.

Ε Ρ Γ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α:

(α) Ο Π Ε Ρ Ε Σ:

1. *Der gestiefelte Kater* [Ο παπουτσωμένος γάτος], αρ. πράξεων αποσιωπᾶται, κείμεν. κατὰ **Ludwig Tieck** [(1773-1853). Α΄ βραβεῖο διαγωνισμοῦ συνθέσεως ὄπερας δωματίου Μουσικοῦ Πανεπιστημίου Βιέννης, 2000-01· ἡμεροχρονολογία ΠΑΕ, αποσιωπᾶται! Δόθηκε στὴ Βιέννη, Πειραματικὴ Σκηνὴ «Σεμιναρίου Μάξ Ράινχαρτ»....
2. *Die Historie der schönen Magelone* [Ἡ Ἱστορία τῆς Ὠραίας Μαγγελόνε], δευτέρη ὄπερα δωματίου, 2004· Τὸν Ἰαν. 2006, στὸ Διεθνῆ Διαγωνισμοῦ τοῦ Γκράτς, μὲ τὸ ἔργο αὐτὸ ἀναδείχθηκε στὸν ἓνα τῶν τριῶν φινάλιστ Ἀρ. πράξεων αποσιωπᾶται. Κείμεν. προφανῶς τοῦ αὐστριακοῦ **Richard Bletschacher**, λιμπρετίστα τοῦ **Gesualdo** (1995), τελευταίας ὄπερας τοῦ **Alfred Schnittke**, ΠΑΕ (ἡμεροχρονολογία): ἐπίσης αποσιωπῶνται.
3. *Gain extra inches! Die [SPAM] Oper* [«Κερδίσετε περισσότερες ἴντσες». Ἡ ὄπερα τῶν SPAM], τρίτη, ὄπερα δωματίου. Πρωταγωνιστές: ὑψίφωνος καὶ βαρύτονος . (Βιέννη, ΠΑΕ, 24.8.2010).
4. **Χοδορκόφσκι** [ἀγγλ. μτγρ.: **Khodorkovski**; ἑλλ. μτγρ.: *Χοντορκόφσκι*], τέταρτη, ἄς ποῦμε, ὄπερα δωματίου. Οὐσιαστικὰ 2 πράξεις, ἓνα διάλειμμα. Κείμεν. **Christine Tornqvist** Κατὰ Λιακάκη, 6 μέρη: 1. *Περεστρόϊκα* . 2. *Καριέρα*. 3. *Κρίση*. 4. *Ἐξουσία*. 5. *Ἰντριγκες*. 6. *Φυλακῆ*. 13μελῆς διανομὴ καὶ 13 μελῆς ὀργανικὸ σύνολο. ΠΑΕ: Βιέννη, Ἐργαστήριο Ἀκαδημίας Καλῶν Τεχνῶν, 20.11.2015.

(β) Ο Ρ Χ Η Σ Τ Ρ Α — Σ Υ Ν Ο Λ Α Δ Ω Μ Α Τ Ι Ο Υ:

1. **XCML**, γιὰ πιάνο, βιολί, βιολοντσέλο· 2000· ξαναπαίχθηκε Βιέννη, 13.5.2009.
2. *Κοντσερτίνο γιὰ κοντραμπάσο καὶ σύνολο δωματίου*· 2000. Βιέννη.

3. Συμφωνία-Συμφωνιέττα [Sinfonia-Sinfonietta]. ΠΑΕ, Αθήνα, Ίαν. 2003.

Στό έργογραφικό μας σταχομάζωμα, KENO όλόκληρης 5ετίας.

4. Deep|Dark|Waters [άγγλ. Βαθειά σκοτεινά νερά], όργανικό σύνολο. 26.10.2007.
5. Al niente _dal niente [ιταλ. Στο τίποτε_ από τó τίποτε], όρχήστρα. 28.11.2007
6. Traum Tanz Trance [γερμ. Όνειρο Χορός Έκσταση] φαγκότο σόλο και ήλεκτρονικά, 1.12.2007, β' έκδοχή: 20.3.2009, Αθήνα, γκαλερί Καπάτος.
7. Un jardin mélodique [γαλλ Ένας μελωδικός κήπος], τρίο έγχορδων, 8.12.2007 (ΠΑΕ, Βιέννη).
8. The Inner Landscape [άγγλ. Τό έσωτερικό τοπίο], κουαρτέτο με, πιάνο ,8.12.2007 (ΠΑΕ, Βιέννη).
9. W-may be...[άγγλ. Ί-ίσως...], άκκορντεόν και φλάουτο με τάπα (recorder), 25.5.2008, Αθήνα, Γερμανική Έκκλησία.
- 10.. Ornithology for beginners .[άγγλ. Ορνιθολογία δι' άρχαρίους], όργανικό σύνολο, 9.7.2008, (ΠΑΕ Κλάγκενφουρτ, Αυστρία).
11. Le grief, le désir, la douleur [γαλλ Τό παράπονο, ό πόθος, ό πόνος], πάνω στον (Guillaume) de Machaut, για βαθύφωνο και τρίο (έγχορδων; με πιάνο;) 29.8.2008 (ΠΑΕ, πύργος, Ρόζενμπουργκ, Κάτω Αυστρία).
- 12.. Prerecorded recorder [άγγλ. Προηχογραφημένο φλάουτο με τάπα! [άδύνατο νά έξελληνισθει τó λογοπαίγνιο], 27.11.2008 (ΠΑΕ, Βιέννη).
- 13.. Jardbyrinthe [sic: άμετάφραστο έλληνικά: εύρεσιλεκτικός ή λογοπαικτικός τίτλος; συνήθεις σέ συγχρόνους συνθέτες, πού πρώτα ψάχνουν για πιασάρικο τίτλο και μετά γράφουν τή μουσική...], για κουίντέτο ξυλίνων πνευστών. Έκτ. Αθήνα, Ίδρυμα Θεοχαράκη, 27 & 28.12.2008.
14. Haydn I. recycled [Χάυντν I, άνακυκλωμένος], όρχήστρα. 30.6.2009. Αθήνα, Παλλάς, «συμφωνική όρχήστρα Αθηνών». Ποιά; Η ΚΟΑ; άπίθανο.

15. **Aftet the beat | the trance | the heat** [Μετά τὸ ρυθμὸ | Ἔκσταση | Ζέστη, ὀργανικὸ σύνολο. Ἀθῆν α, MMA, Ἑλληνικὸ Συγκρότημα Σύγχρονης Μουσικῆς Μουσικῆς, 25.11.2009
16. **Mór:φeus** [sic: ἔτσι ἀκριβῶς γραμμένο], ὄμποε μπαρόκ καὶ ἠλεκτρονικά. 16.3.2010 (ΠΑΕ, Βιέννη).
17. **et mon commencement ma fin** [καὶ τὸ τέλος μου ἢ ἀρχή μου], γιὰ φλάουτο μὲ τάπα, ἀκχορντεὸν καὶ «ζωντανά» ἠλεκτρονικά. 27.3.2010 (ΠΑΕ, Βιέννη)
18. **Homo saxiens** [sic: λογοπαίγνιο μὲ τὸ **Homo sapiens**] γιὰ σαξόφωνο καὶ ἠλεκτρονικά, 30.3.2010 [ΠΑΕ Ἴσπανία, Πάλμα (Μαγιόρκα)].
19. **Winterreise. bítder eine Schubert** [Χειμωνιάτικο Ταξίδι], πάνω στὸν ὁμώνυμο κύκλο τραγουδιῶν τοῦ Σοῦμπερτ, γιὰ βαθύφωνο, βιολοντσέλο καὶ κοντραμπάσο 24.7.2010 [Ἑλβετία, Τῆχους]

Ἡ κατηγορία αὐτὴ, ὅπως περιέργως, σταματᾷ στὸ ἔτος 2010...

(γ) Π Ι Α Ν Ο , Σ Ο Λ Ο :

1. **Tasten—5 Phantastische Stücke** [Πλήκτρα—5 Φανταστικὰ Κομμάτια], Βιέννη, 5.6.2008.
2. **Éine klein Nachtsequenz** [Μιὰ μικρὴ νυχμερινὴ σεκουέντσα]. ΠΑΕ, Wödling, 6.6.2008.

Μετά τὸ 2015, δὲν ἐντοπίσαμε πληροφορίες γιὰ τὴν παραγωγή Λιακάκη. Μιὰ πυκνὴ βιογραφία καὶ μιὰ, κατὰ τὴ δυνατόν, ἐπιστημονικὴ ἐργογραφία, εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ νὰ γνωρίσουμε καλλίτερα ἓνα συνθέτη, ἀλλὰ, παρ' ἡμῖν καὶ τὴν **ad infinitum** (καὶ ὄχι μόνον, φεῦ!) μουσικὴ Ψωροκώσταινα τῆς καταγωγῆς του, ὁ Περικλῆς Λιακάκης, κατατάσσεται ἀσφαλῶς στοὺς δεκάδες ἴσως νέων ἀξιολόγων συνθετῶν τῆς Διασπορᾶς, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς Γιώργο Τσοντάκη (γ. 1951· ΗΠΑ) καὶ Γιάννη Ψαθᾶ (γ. 1966· Νέα Ζηλανδία) ποὺ ρίχνουν μαύρη πέτρα πίσω τους, σταδιοδρομώντας στὰ ξένα κατὰ τὶς αὐθιγές τῆς χώρας ὅπου ἐπέλεξαν. Νεότερα ὀνόματα; Στέλιος Δήμου, Γιάννης Ἀγγελάκης, Σοφία Ἀβραμίδου (ὄλοι-ες γ. 1988, μαθητὲς τοῦ πανάξου Χρήστου Σαμαρᾶ,

καθηγητοῦ συνθέσεως στο ΤΜΣ τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης).

Ἀπὸ μιὰν ἄλλη πλευρὰ, μὲ τὰ χρόνια δημιουργήθηκε ἓνα εἶδος μουσικοῦ ἀθηναϊκοῦ *Μπρόντγουαιη*, κακέκτυπο τοῦ θεατρικοῦ τῆς Νέας Ὑόρκης. Φεστιβάλ Ἀθηνῶν, μετὰ τὸ 1974, Μέγαρο Μουσικῆς Ἀθηνῶν, Στέγη Ὠνάση, ΚΠΠΣΝ κ.λπ. πού, γιὰ πλῆθους λόγων ὄχι τῆς παρουσίας, δὲν **μπορεῖ** (καὶ μόνον ἐλλείψει συντονισμοῦ!) νὰ δημιουργήσει συνειδητοποιημένους φιλομούσους. Ἀναπόφευκτη, ἦταν ἡ δημιουργία ἐν]Πς μουσικοῦ...**off Broadway**, πού προσέφερε πολλὰ ἀρχικὰ χάρη στὰ ξένα μορφωτικὰ ἰνστιτούτα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὅμως τὸ Ἰταλικό, τὸ Γαλλικό, τὸ Βρετανικό καὶ ἡ Ἑλληνοαμερικανικὴ Ἐνωση ἐμφανίζουν μέγιστη κάμψη δραστηριοτήτων. Μόνον τὸ Ἰνστιτούτο **Goethe** ἀνέστειλε εὐλογα τὶς λειτουργίες του, λόγῳ ἀπαραιτήτων ἐπισκευῶν τοῦ κτιρίου του.

Καὶ ἐπὶ τέλους ξύπνησε ἡ ἰδιωτικὴ ἑλληνικὴ πρωτοβουλία, ἀφοῦ τὸ Κράτος-Ψωροκώσταινα μουσικῶς (καὶ ὄχι μόνον...) ἀπροσχημάτιστα ροχαλίζει: ὀρχήστρες *Φιλαρμόνια* καὶ *Academica* Ἀθηνῶν, Ἑλληνικὸ Συγκρότημα Σύγχρονης Μουσικῆς, ὠδεῖα *Φίλιππος Νάκας*, *Κοντάγυ*, *Ἐράτσιο* καὶ ἄλλοι θεσμοὶ πού ἴσως τώρα μοῦ διαφεύγουν. Μακρὺς ἴσως ὁ πρόλογος, ἀλλ' ὁ *Χονταρκόφσκι*, ὑπῆρξε γεγονὸς ὑψίστης σημασίας, γηγενοῦς τε καὶ διεθνοῦς. Ἄς τὸν σχολιάσουμε λοιπόν.

* * *

ΕΡΓΟ ΥΨΗΛΟΤΑΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ, ἐπιτευχθέντων τοῦλάχιστον κατὰ 95%; **ΝΑΙ**. Ἡ πρώτη ἀξία τοῦ χαρακτηρισμοῦ σύγχρονη (21ου αἰῶνος!) **πολιτικὴ ὄπερα**; **ΝΑΙ**. Διότι ἐλάχιστοι προπεπεισμένοι φίλοι τοῦ αὐτοῦ, θεώρησαν «πολιτικὴν ὄπερα» τὸ 3πρακτο βδέλυγμα τοῦ ἀμερικανοῦ μινιμαλιστῆ συνθέτη Τζὼν Ἄνταμς [*John Adams*, γ. 1947] *Ὁ Νίξον στὴν Κίνα*, ἄσχετο τελικῶς μὲ τὸ λιμπρέτο τῆς *Alice Goodman* φρονιμότατα ἀποστασιοποιηθείσης ἀπὸ τὸ ταβατοῦρι. Παρενεθτικά τὸ *Νίξον* μᾶς κουβάλησε στὴν μεγαρικὴν *Αἴθουσα Τριάντη* (στὶς 20.4.2007) ὁ ἐκλιπὼν προκάτοχος τοῦ κ. Κουμεντάκη, Ἑλληναίθιοψ Στέφανος Λαζαρίδης (1942-2010), οἰκονομικὸς καὶ καλλιτεχνικὸς ὄλετῆρ τῆς Λυρικῆς. Μεταφέρω τὴ γνώμη τοῦ χιουμορίστα τηλεκριτικοῦ Μάρβιν Κίτμαν γιὰ τὸ ἔργο... ἀκριβῶς πρὶν ἀπὸ τὴν τηλεοπτικὴ μετάδοση τῆς πρεμιέρας στὸ Χιούστον τοῦ Τέξας (22 Ὀκτ. 1987). *Τρία μόνον πράγματα φαλτσάρουν στὸ «Ὁ Νίξον στὴν Κίνα»:* 1. *Τὸ λιμπρέτο.* 2. *Ἡ μουσικὴ.* 3. *Ἡ σκηνοθεσία.* Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὰ εἶναι τέλειο.!!!

Ἀντίθετα ἀπὸ τὰ καθιερωμένα, ἀρχίζω ἀπὸ τὸ λιμπρέττο, σαφῶς ἀκρογωνιαίῳ λίθῳ, σοβαρότατης δημιουργίας ποὺ γράφει Ἱστορία, σὲ καιροὺς ποὺ ὅλα δείχνουν πὼς ἡ Ἱστορία τέλειωσε πιά, τέρμα οἱ ψευδαισθήσεις: Παραπέμπω στὴν κατακλειδᾶ τοῦ προηγούμενου σημειώματός μου, ἀρ. 8/2020, περὶ ὑπερπληθυσμοῦ τῆς Γῆς καὶ δὴ τῆς Ἰνδίας, ποὺ ἀπὸ τὸ 2011, πολλαπλασιάστηκε κατὰ...14 Ἑλλάδες, 148.000.000 ψυχες. Ἀκρογωνιαίος λίθος τοῦ ἀριστουργήματος, τὸ λιμπρέττο τῆς αὐστριακῆς συγγραφέως καὶ σκηνοθέτριας, **Κριστίνε Τόρνκβιστ**, [*Kristine Tornquist* γ. Γκράτς, 1965]. 6 μέρη, (βλ ΕΡΓΟΓΡΑΦΙΑ) 41 σκηνές, θαυμαστὰ ἀλφαδιασμένες καὶ γεωμετρημένες, πλούσιες σὲ σὲ διακριτικὸτατο **suspense**, διατηρούμενο μέχρι τέλους, καὶ νοήματα βαθύτατα φιλοσοφημένα, καὶ τόσο ἀπέριττα στὴ διατύπωσή της, ὥστε θὰ ἤθελα νὰ ἔχω τὸ κείμενο τυπωμένο γιὰ νὰ τὰ ὑπογραμμίζω μὲ μολύβι. Ἦταν ἓνα κείμενο τόσο θεατρικὸ, ὥστε μὲ παρέσυρε σὲ πολύωρη διαδι-κτυακὴν ἔρευνα. Καὶ ἐπὶ τέλους ἐξηγοῦσε ποῦθε καὶ πὼς ξεφύτρωσαν ἀπὸ τὴν ἄμοιρη Σοβιετικὴν Ἑνωσῆ, τόσοι δισεκατομμυριοῦχοι (πὲς καλλί-τερα: λαμόγια) ὅπως ὁ Μιχαὴλ Χονταρκόφσκι, ἀλλὰ μόνο ἓνα πολιτικὸς δαίμονας. ὁ Βλαντιμίρ Βλαντιμίροβιτς Πούτιν, ἀσχέτως τοῦ πὼς κρίνει κανεὶς τὴν πολιτικὴ καὶ τίς μεθόδους του. Καὶ νὰ τους ὀλοζώντανοι μπροστὰ σου, ξέροντας πὼς τὰ...πρωτότυπα ἀναπνέουν μαζί σου, ὁ Πούτιν στὸ Κρεμλίνο, ὁ Χονταρκόφσκι, «ἐξόριστος» στὸ Λονδίνο! (Ἄς μὲ ἐξόριζαν καὶ μένα στὸ Λονδίνο, μὲ τὸ 1000ὸν ἴσως τοῦ μηνιαίου του εἰσοδήματος).³ Οἱ μετασοβιετικοὶ δισεκατομμυριοῦχοι ὀνομάζονται πιά ἐπίσημως «ὀλιγάρχες» (ἀγγλιστί...*oligarchs!*), γεννήματα τῶν Γκορ-μπατσώφ, Γέλτσιν καὶ τῆς φάρας τους. Ὡστόσο πραγματικοὶ ἥρωες τοῦ ἔργου εἶναι

³ Μὲ ἀφορμὴ καὶ αἰτία τὴν τεράστια πετρελαϊκὴ ἐταιρία τοῦ **Yukos** ποὺ εἶχε ἀποκτήσει τὰ κρατικὰ σοβιετικὰ πετρέλαια τῆς Σιβηρίας, ὁ Πούτιν τὸν συνάλαβε τὸν Ὀκτώβριο 2003, τὸν δίκασε μὲ τὴν κατηγορία τῆς ἀπάτης, Νέα δίκη, αὔξησε κατὰ τι τὴν ποινὴ του, ἀλλὰ μὲ μεσολάβηση τοῦ γερμανοῦ πολιτικοῦ **Hans-Dietrich Genscher** (1927-1916), ὁ Πούτιν τὸν...«συγχώρησε» καὶ τὸν ἀποφυλάκισε στὶς 20 Δεκ. 2013! ὁ Χονταρκόφσκι ἐγκαταστάθηκε στὸ Λονδίνο, «φτωγαδάκι» πια, μὲ περιουσία ποὺ τὰ τέλη τοῦ 2014, λέγεται ὅτι ἔφθανε περίπου μισὸ δις δολλαρίων. Αὐτά/”

τὸ αἰώνιο θῦμα, ὁ ἀπλὸς λαός, τὸ ζευγάρι Ἰβάν καί Νατάσα. Ὁ πρῶτος αὐτοκτόνησε μὲς στὴ φυλακή: κατέληξε ἐκεῖ, ἄνεργος, ἐπειδὴ θέλησε ἀπλῶς νὰ βουτήξει ἓνα δαχτυλάκι στὸ ἔκνομο «μέλι» τῶν ὀλιγαρχῶν. Κορυφαία στιγμή τοῦ ἔργου τὸ φτύσιμο τοῦ Πούτιν ἀπὸ τὴν ἄμοιρη Νατάσα... Ἄθελα θυμήθηκα τὴν ἀνατριχιαστικὴ ἄρια τοῦ Τρελλοῦ στὸ *Μπαρίς Γκουντουνόφ* τοῦ Μούσσοργγκυ: **Lietesh sliodzi gorki... Russki ljud, golodni ljud.** (Κυλῆστε δάκρυα πικρά...ρούσικε λαέ, πεινασμένε λαέ...) πὺ μένει γιὰ πάντα στὴ μνήμη μου ὅπως τὸν ἀπέδωσε στὰ Ὀλύμπια, ὁ μοναδικὸς τενόρος μας Μιχάλης Χελιώτης (1923-1990).

Στὸ ἀπόλυτο ὕψος τῶν τρομακτικῶν ἀπαιτήσεων αὐτοῦ τοῦ ὑπερλιμπρέττου στάθηκεν ὁ συνθέτης **Περικλῆς Λιακάκης**. Κατ' ἀρχὴν μὲ τὸ ὑπέροχο κείμενό του *Οἱ ἄνθρωποι πίσω ἀπὸ τίς πράξεις* (Πρόγραμμα, σσ. 5-6), πὺ προσυπογράφουμε ἐνθουσιωδῶς μέχρι κεραίας. Φυσικά, ἓνα τέτοιο ἔργο, θέλεις νὰ τὸ δεῖς πολλές φορές, ἀμέσως μετὰ τὴν τελευταία νότα, πρὸ πάντων νὰ μελετήσεις τὴν παρτιτούρα. Ναί, ἡ μουσικὴ του, ἄνετα γίνεται δεκτὴ ἀπὸ τὸν ἀπλὸν ἀκροατὴ μὲς στὴν εὐροη, εὐφάνταστα ἐνορχηστρωμένη, ρυθμικὴ (ὁ ρυθμὸς σίγουρα εὐνοεῖ τὴν πρόσληψη!) «ἀτονικότητά» της, ὅπου κυριαρχοῦν τὰ κρουστά, ἔστω καὶ ἂν δὲν ἀκούσαμε τὸ ἀκκορντεὸν τοῦλάχιστον τόσο ὅσο ὑποσχόταν τὸ κείμενο Λιακάκη (παρατήρηση ἄνευ σημασίας...), κυρίως χάρις στὸ διάλογο τῶν φωνῶν, σὲ ἓνα ἀριόξο-ρετσιτατίβο, πὺ μεταδίδει μὲ ἀφάνταστη καθαρότητα καὶ ἄνεση τὰ νοήματα τοῦ κειμένου καὶ ἰδίως τὴν πλοκὴ. Ὁ κ. Λιακάκης, ἀντικατέστησε τὸ βαγκνέριο ἐξαγγελτικὸ μοτίβο (**Zeitmotiv**) μὲ λύση ὅπως...τὸ αὐγὸ τοῦ Κολόμβου: Τὸ Χοντορκόφσκι, λυρικό βαρύτονο, πλαισιώνουν πάντα τὸ κλαρινέτο ἢ κλαρινέτο μπάσο, τὸν Πούτιν, λυρικό τενόρο μὲ ἄνεση στὴ ψηλότερη περιοχὴ, τὸ ὄμποε! Καὶ συνεχίζει ὁ συνθέτης, ὅ.π. σ. 5. *Τὸ μουσικὸ ὕλικὸ τῆς ὄπερας περιλαμβάνει «μητρικὲς συγχορδίες», οἱ ὁποῖες συνοδεύουν κάθε χαρακτῆρα καὶ συνδυάζονται μεταξύ τους, ὅπως φυσικά καὶ οἱ χαρακτῆρες στὸ ἔργο, δημιουργώντας ἔτσι μιὰ ξεχωριστὴ ἁρμονικὴ κατάσταση γιὰ κάθε σκηνή.* Ἐδῶ πιά ἀκριβῶς ἀγαπητὲ κ. Λιακάκη, χρειαζόμαστε παρτιτούρα καὶ μεγαλύτερη γνωριμία τοῦ ἀριστουργήματος, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ξεχώριζε σὰν οἶονεῖ «αὐτόνομη» ἐνότητα, ἓνα συλλογικὸ »χορωδιακὸ», ας ποῦμε.

Ὅλη ἡ φωνητικὴ διανομὴ **désolait la perfection** (γαλλ. ἀπέλπιζε τὴν τελειότητα, ἐννοεῖται ξεπερνώντας τὴν): φωνές μεστές, εὐπλαστες σὰ

ζυμάρι, λαμπερές, πλούσιες σέ όγκο, τέλειες σέ γερμανικήν άρθρωση (προσλάβαμε σαφώς πάνω άπό τó 40% τού κειμένου. Αγκαλιάζουμε τó σύνολο κατενθουσιασμένοι, έπισημαίνοντας ιδιαίτερα και δύο γυναικείους όχι άκριβώς πρωταγωνιστικούς ρόλους καιτοι όλων ή ύποκριτική ήταν τόσο ύψηλου έπιπέδου ώστε τούς έξατομίκευε άνεξαιρέτως. Έπί κεφαλής οί Clemens Kösb (Χοντορκόφσκι), Alexander Mayer (Πούτιν), Ingrid Habermann (μητέρα Χοντορκόφσκι, άγαθοποιός επίδραση στον γιό της), Steven Schescareg (δεξι χέρι τού Πούτιν), Gernot Heinrich, (Νέβζλιν), Sébastien Soules, (ó σπαρακτικός Ίβάν), Lisa Kombach (ή άξέχαστη σύζυγός του Νατάσα), Xenía Giannoulidou (όχι Γιαννουλίδου; Κριτικόφσκαγια, τηλεκριτικός). και σέ ό,τι, νομίζω, μπορούμε νά άποκαλέσουμε δευτερεύοντες ρόλους, οί Thémine Schaeffer (δημόσιες σχέσεις τής έταιρείας τής Χοντορκόφσκι). Martthias Haíd (Πιτσούγκι), Martin Wairinger (Πετιούχωφ), Richard Klein (Αμπράμοβιτς), Dieter Kschwendt-Michel (Ματτέο Τιτσιάνι) Bärbe Strehlau (Φορτούνα). Μέσα στο σύνολο, ξεχώρισαν ή Kombach (άνεπανάληπτη Νατά-σα) και ή Γιαννουλίδου (Κριτικόφσκαγια).

Τó εκθαμβωτικό αυτό μουσικοσκηνικό σύνολο, συνέδεσε θαυμαστά με ισάριθμους Έλληνες μουσικούς ó έξοχος γερμανός άρχιμουσικός Yuri Everhartz (γ. 1971). Η Κριστίνε Τόρνκβιστ είναι σύζυγός του (βλ. Βικιπαίδεια, λήμμα Everhartz). Και είναι συνιδρυτές τού θεάτρου όπερας Sirene, πού πιστώνεται με τή μοναιδικήν έμπειρία. Διήύθηνε τούς: Κώστα Γιοβάνη (όμποε), Γραμμένο Χαλκιά (κλαρινέτο) Γιάννη Ευαγγελάτο (φαγκότο), Σπύρο Αρκούδη (τρομπέτα), Σπύρο Βέργη, Δημήτρη Πέτσα (τρομπόνια Ι. και ΙΙ.), Κώστα Σερεμέτη (κρουστά), Αρτέμιδα Βαβάτσικα (άκκορντεόν), Διονύση Βερβιτσιώτη και Ευγένιο Zimrai (βιολιά Ι. και ΙΙ.), Έλευθερία Τόγια (βιόλα), Fabiola Ojeda (βιολοντσέλο) και Βασίλη Παπαβασιλείου (κοντραμπάσο).

Η σκηνοθεσία τής Τόρνκβιστ, συγγραφέως τού λιμπρέττου, ξαναθυμίζουμε, συνεπικουρούμενη άπο εύστοχους φωτισμούς (Edgar Aichinger) και νινησεολογία (Bärbel Strehlau), λαμβάνοντας ύπ' όφιν τήν ιδιοφυά κατανομή τής συναισθηματικής φορτίσεως τού κειμένου, έδινε τήν έντύπωση μιās ανάλαφρα άεικίνητης γεωμετρίας, πού με καλοζυγισμένα, έναλλασσόμενα τέμπι τραβούσε μπροστά άκάθεκτη. Τα σκηνικά (Andrea Köstringer) λίγα, αλλά εύγλωττα σαν άρχαία γραφή: Δεξιά ó παλαιϊκός, ξεφτισμένος καναπές τού ζεύγους Ίβάν-Νατάσα, με τή γύψινη μίνι

προτομή τοῦ Λένιν καί τὸ λευκὸ ἀκουστικὸ ἐντοιχισμένου τηλεφώνου, ἀριστερᾶ, τὸ ἐπίσης παλαιὸν τραπεζάκι τῆς μητέρας Χοντορξόφσκι (ὑπαινιγμὸς παιδικῆς ἀθωότητος, ἐπὶ δεκαετίας θαμμένης ζωντανῆς;), ὅλ' αὐτὰ ἀνέπεμπαν ἴσως στὸ χαμένο ὄνειρο μιᾶς τσεχωφικῆς Ρωσίας. Στὴ μέση τῆς σκηνῆς ἕνα πελώριο τοτέμ τοῦ ἀρχιλαμόγιου Μπόρις Γέλτσιν (ρωσ. **Борис Николаевич Ельцин**, 1931-2007), καὶ πρῶτου προέδρου τῆς «διαδεχθείσης» τὴν ΕΣΣΔ Ρωσικῆς Ὁμοσπονδίας, περιβόητου πότη, μὲ ἕνα ποτήρι κρασι στὸ χέρι. Θυμίζουμε ὅτι στὶς 31.12.1999, ὁ Γέλτσιν παραιτήθηκε χάριν τοῦ Πούτιν, τότε στὰ ὦπα-ὦπα τῶν «ὀλιγαρχῶν». Δύσκολη ἢ δουλειὰ τοῦ ἐνδυματολόγου **Markus Kushiher** πού ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἐστίασε σὲ βαθύκυανα σύγχρονα κοστούμια καὶ κόκκινες γραβάτες (Πούτιν) πετυχαίνοντας ὅμως διακριτικώτατη ποικιλία συνόλου μὴ ἀποσπῶντος τὴν προσοχὴ ἀπὸ τὰ οὐσιώδη.

Ἀνάλογη ἐμπειρία εἶχαμε νὰ ζήσουμε ἀπὸ τὶς 21.6.2008, ὅταν στὴ Πειραματικῆ, Μητέρα τῆς Ἐναλλακτικῆς, παρακολουθήσαμε τὸν *Αὐτοκράτορα τῆς Ἀτλαντίδος* τοῦ Ἑβραίου Βίκτωρος Οὐλμαν (γ. 1898—θ. Ἄουσβιτς, 18.10.1944), ὑπὸ τὴ διεύθυνση τοῦ Ἰάκωβου Κονιτόπουλου, σὲ σκηνοθεσία Παναγῆ Παγουλάτουλ Μὴν ξεχνοῦμε τὴν Ἱστορία τῆς Λυρικῆς, γεμάτη ἀπὸ λαμπρὲς σελίδες, πλάι βέβαια σὰ ἄλλες δίχως λάμψη. Καὶ μὴν ξεχνοῦμε ποτὲ ὅτι ἡ Ἱστορία ἀμείλιχτα ξεχνοῦν ὅσοι τὴν ξεχνοῦν. Ὅ,τι κι' ἂν κάνουν! (ΚΠΠΣΝ, *Ἐναλλακτικὴ Σκηνή*, 29.3.2020—τὸ ἔργο ξαναπαίχθηκε, 27 καὶ 28.3.2020).

Λέξεις: 2350.

